

بررسی میزان همخوانی میان برچسب‌های مقالات حوزه کتابداری در پایگاه رده‌بندی مردمی سایت یولایک و توصیفگرهای اختصاص یافته به همان مقالات در پایگاه لیستا

معصومه محمدپور^{۱*}

عصمت مومنی^۲

مهدی علیپور حافظی^۳

مطالعات دانش‌شناسی

سال دوم، شماره ۸، پاییز ۹۵، ص ۱۵۳ تا ۱۶۹

تاریخ دریافت: ۹۴/۱۰/۱۳

تاریخ پذیرش: ۹۵/۰۵/۲۴

چکیده

هدف از این پژوهش تعیین میزان همخوانی میان برچسب‌های اختصاص یافته به مقالات کتابداری در پایگاه رده‌بندی مردمی سایت یولایک و توصیفگرهای اختصاص یافته به همان مقالات در پایگاه لیستا بوده است. جامعه پژوهش حاضر شامل ۳۰۰ مقاله در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی است که از میان مقالات مشترک از لحاظ اطلاعات کتابشناختی (عنوان، نام نویسنده، نام نشریه، سال انتشار و ...) در میان پایگاه رده‌بندی مردمی سایت یولایک و پایگاه لیستا در فاصله زمانی ابتدای سال ۲۰۱۰ تا ۱۵ نوامبر سال ۲۰۱۱ به صورت تصادفی انتخاب شده است. این تحقیق به روش پیمایشی - توصیفی و با استفاده از داده‌های گردآوری شده بر مبنای روش مشاهده انجام گرفته است. تجزیه و تحلیل داده‌ها با روش آمار توصیفی و به کمک نرم‌افزار آماری اکسل انجام شد. نتایج نشان داد که کمتر از ۲٪ درصد از برچسب‌های اختصاص یافته به مقالات منتخب حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی در پایگاه رده‌بندی مردمی سایت یولایک با آنچه به عنوان توصیفگر به همان مقالات در پایگاه لیستا اختصاص داده شده است همخوانی دارند. همچنین با بررسی میزان اشکال مترادف، مفرد و جمع، نگارشی، اختصاری و دستوری برچسب‌های اختصاص یافته به مقالات در پایگاه سایت یولایک

۱. * کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی، کارشناس اداره کتابخانه‌های شهرستان

عجبشیر، نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، masoom.mp64@gmail.com

۲. استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران.

۳. استادیار و عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران، تهران، ایران.

مشاهده شد که به ترتیب به میزان ۵.۲۷٪ درصد از اشکال مترادف، کمتر از ۱٪ درصد اشکال مفرد و جمع، کمتر از ۱٪ درصد در اشکال نگارشی، کمتر از ۱٪ در اشکال اختصاری و کمتر از ۱٪ درصد در شکل دستوری برچسب‌ها در مقایسه با توصیفگرهای اختصاص یافته به همان مقالات در پایگاه لیستا با هم همخوانی دارند. این نتایج در کل نشان‌دهنده آن است که برچسب‌های مورد استفاده کاربران برای بازیابی و رده‌بندی مفاهیم در محیط وب با آنچه متخصصان برای رده‌بندی و بازیابی همان مفاهیم به کار می‌برند کاملاً با یکدیگر متفاوت‌اند؛ در نتیجه ساختارهای عامه‌پسند رده‌بندی‌های مردمی و سهولت استفاده از آن‌ها باعث شده است که کاربران تمایل بیشتری به استفاده از این نوع رده‌بندی‌ها داشته باشند.

واژگان کلیدی: رده‌بندی مردمی، برچسب‌گذاری، توصیفگرها، نمایه‌سازی کاربرمدار، پایگاه اطلاعاتی لیستا، سایت یولایک، کتابداری

مقدمه

رده‌بندی کتابخانه‌ای، نظامی برای طبقه‌بندی علوم گوناگون، سازمان‌دهی و کدگذاری منابع کتابخانه‌ای (کتاب چاپی یا الکترونیکی، فایل‌های رایانه‌ای، نقشه‌ها، اسناد، نسخه‌های خطی و سایر منابع اطلاعاتی) بر اساس موضوع هر اثر است. هدف اصلی این گونه نظام‌های رده‌بندی، تسهیل دسترسی به اطلاعات مورد نیاز افراد در کوتاه‌ترین زمان ممکن است اما با ظهور منابع کتابخانه‌ای جدید سازمان‌دهی دانش در کتابخانه‌ها به معنای سازمان‌دهی انواع بسیاری از اطلاعات و رسانه‌ها مورد توجه قرار گرفت، اطلاعاتی که در منابع فیزیکی مانند کتاب‌های چاپی، کتاب‌های الکترونیکی، وب‌سایت‌ها، وبلاگ‌ها و تصاویر ذخیره شده‌اند و سازمان‌دهی اطلاعات مجازی یعنی اطلاعاتی که به صورت الکترونیکی در قالب کلمات، صداها یا تصاویر ذخیره شده‌اند و از طریق شبکه‌های رایانه‌ای قابل دسترسی است (اشرفی ریزی و کاظم پور، ۱۳۸۸).

وب اکنون به عنوان یک منبع اطلاعاتی روزآمد و همیشه در دسترس در نظر گرفته می‌شود و به کتابخانه‌ای مبدل شده که دانش‌های بشری را به شکلی الکترونیکی در خود گردآوری کرده است؛ اما مهم‌ترین و اصلی‌ترین تفاوت این به اصطلاح کتابخانه رقومی بزرگ با کتابخانه‌های معمولی، در روند سازمان‌دهی و رده‌بندی اطلاعات و اسناد موجود

در آن‌هاست؛ زیرا استانداردها و قوانین مدونی با هدف گردآوری، سازمان‌دهی، بازیابی و اشاعه اطلاعات و دانش در کتابخانه‌ها تدوین گردیده که از جمله آن‌ها می‌توان به قوانین فهرست‌نویسی انگلو-امریکن یا رده‌بندی‌های دهدهی دیویی و کنگره اشاره کرد (منصوری و دیگران، ۱۳۸۶)؛ اما در محیط وب به دلیل تنوع منابع اطلاعاتی و نیز تنوع موضوعی، استفاده از این نوع رده‌بندی‌ها با نیازهای بالقوه کاربران منابع نه تنها منطبق نیست بلکه به هنگام و روزآمد هم نخواهد بود (اشرفی ریزی و کاظم پور، ۱۳۸۸).

به همین دلیل فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی مانند اینترنت و وب، از یک سو، روش‌ها و نظام‌های سازمان‌دهی اطلاعات مطرح شده در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی را دستخوش تغییر و چالش کرده‌اند و از سوی دیگر باعث ظهور نظام‌های رده‌بندی نوینی گشته‌اند. یکی از این نظام‌های رده‌بندی نوین که توسط کاربران (مردم) اینترنت به کار گرفته می‌شود، نظام "رده‌بندی مردمی" است. رده‌بندی مردمی تنظیم منابع وب بر اساس درجه شباهت موضوعی آن‌ها از نگاه مردم (کاربران) است (نوروزی، منصوری و حسینی، ۱۳۸۵).

مقایسه میان واژگان کنترل‌شده و کنترل نشده یا همان رده‌بندی‌های مردمی در روشن ساختن چهارچوب حاکم بر ساختار واژگان از نظر میزان مراجعه و استفاده کاربران جهت بررسی ویژگی‌های رده‌بندی‌های مردمی به عنوان یک ساختار واژگانی جدید که علاوه بر ایجاد سرعت و سهولت دسترسی به عنوان منبعی مهم برای انتخاب و نگهداری واژگان به شمار می‌رود خالی از فایده نیست.

بدین منظور این پژوهش با هدف بررسی میزان همخوانی میان برچسب‌های مقالات حوزه کتابداری در پایگاه رده‌بندی مردمی سایت یولایک و توصیف‌گرهای اختصاص یافته به همان مقالات در پایگاه لیستا انجام شده است برای دستیابی به هدف مذکور پرسش‌های زیر مطرح می‌شود:

1. social classification

میزان همخوانی میان برچسب‌های اختصاص یافته به مقالات کتابداری در پایگاه رده‌بندی مردمی سایت یولایک که به شکل مترادف در میان توصیفگرهای اختصاص یافته به همان مقالات در پایگاه لیستا موجود است چقدر است؟

میزان همخوانی میان برچسب‌های اختصاص یافته به مقالات کتابداری در پایگاه رده‌بندی مردمی سایت یولایک که به شکل متفاوت مفرد و جمع در میان توصیفگرهای اختصاص یافته به همان مقالات در پایگاه لیستا موجود است چقدر است؟

میزان همخوانی میان برچسب‌های اختصاص یافته به مقالات کتابداری در پایگاه رده‌بندی مردمی سایت یولایک که به حالت گرامری متفاوت در میان توصیفگرهای اختصاص یافته به همان مقالات در پایگاه لیستا موجود است چقدر است؟

میزان همخوانی میان برچسب‌های اختصاص یافته به مقالات کتابداری در پایگاه رده‌بندی مردمی سایت یولایک که به شکل نگارشی متفاوت در میان توصیفگرهای اختصاص یافته به همان مقالات در پایگاه لیستا موجود است چقدر است؟

میزان همخوانی میان برچسب‌های اختصاص یافته به مقالات کتابداری در پایگاه رده‌بندی مردمی سایت یولایک که به شکل اختصاری در میان توصیفگرهای اختصاص یافته به همان مقالات در پایگاه لیستا موجود است چقدر است؟

مروری بر پژوهش‌های پیشین

با ظهور وب و منابع اینترنتی، مباحث سازمان‌دهی دستخوش تغییرات فراوانی شده است، حجم عظیم منابع اینترنتی و پراکندگی منابع دیگر مسئله‌ای نبود که با سیستم‌های سنتی رده‌بندی منابع قابل حل باشد. ایجاد راهنماها و نمایه‌ها در اینترنت و بهره‌گیری از نظام‌های قدیمی رده‌بندی و ایجاد نظام‌های جدید نظیر دابیلین کور نیز نتوانست مشکل حجم عظیم منابع اطلاعاتی را که روزبه‌روز نیز بر آن افزوده می‌شد به‌طور کل حل کند. از سوی دیگر هم‌زمان با ظهور پدیده وب ۲ و به دنبال آن شکل‌گیری شبکه‌های اجتماعی نوع دیگری از سازمان‌دهی در وب پیشنهاد شد که کاربران خود هم سازمان‌دهنده و هم استفاده‌کننده از اطلاعات بودند. این نوع سازمان‌دهی که به رده‌بندی مردمی معروف است به‌زودی جایگاه خود را در میان کاربران باز کرد و از طرف دیگر متخصصان را نگران نمود. با توجه به

آزادی‌هایی که رده‌بندی مردمی در اختیار کاربران قرار می‌دادند آن را جهت ارزیابی به‌عنوان یک ابزار سازمان‌دهی با مشکلاتی همچون عدم مدیریت واژگان روبرو می‌ساخت. خسروی و زین‌العابدینی در تحقیقی با عنوان “سازمان‌دهی صفحات وب با استفاده از نظام‌های رده‌بندی کتابخانه‌ای” انجام دادند. این پژوهش با هدف بررسی وضعیت و ضرورت مستندسازی موضوعی پایگاه‌های اطلاعاتی فارسی در محیط اینترنت و با روش توصیفی تحلیلی انجام گرفت. یافته‌ها نشان داد که اختلاف فاحشی میان نتایج حاصل از جستجوی کلیدواژه آزاد با کلیدواژه‌های مستند شده مشابه وجود دارد. آنچه از نتایج این پژوهش برمی‌آید گویای این موضوع است که ابزارهای مهار مستندات می‌تواند پاسخگوی بسیاری از معضلات بازیابی اطلاعات در یک محیط پیوسته باشد. اگر در یک محیط وب، نظامی طراحی شود که اطلاعات آن بر اساس یک اصطلاح‌نامه استاندارد نمایه‌سازی و ذخیره شوند- قطعاً در زمان بازیابی اطلاعات با مشکلات کمتری روبرو خواهیم شد. (خسروی و زین‌العابدینی، ۱۳۸۵)

جی ترانت^۱ در پژوهشی با عنوان “جستجو در توانمندی برای برجسب‌گذاری جمعی و رده‌بندی‌های مردمی در موزه‌های هنری” کارکرد رده‌بندی‌های مردمی در طبقه‌بندی اشیا در موزه‌ها، دو گروه ۵ نفری از فهرست نویسان متخصص موزه و کارکنان غیرمتخصص را مورد بررسی قرار داد و با نشان دادن ۵ اثر از آن‌ها خواست که با کلمات کلیدی خودشان این آثار را فهرست نویسی کنند. نتایج نشان داد غیرمتخصصان جمعاً ۱۳۸ اصطلاح که برابر با ۵۴٪ اصطلاحات بود را برای توصیف آثار به کار بردند و در مقابل متخصصان جمعاً ۱۱۴ اصطلاح که شامل ۴۲٪ اصطلاحات بود را برای توصیف آثار به کار بردند و کتابداران به طور میانگین ۶۰۴ اصطلاح و غیر کتابداران ۵۰۵ اصطلاح را برای توصیف هر اثر به کار بردند و از این میان تنها ۲۹٪ همخوانی میان آنچه متخصصان برگزیدند و آنچه غیرمتخصصان برگزیدند وجود داشت. (ترانت، جی، ۲۰۰۶)

لین و همکارانش^۱ در پژوهشی با عنوان ”بررسی ویژگی‌های رده‌بندی‌های مردمی واژگان کنترل‌شده و غیر کنترل‌شده (رده‌بندی مردمی) را در زمینه مربوط به مقالات مجلات پزشکی با یکدیگر مقایسه نمودند. این تحقیق شامل سنجش مشاهده‌ای تشابه میان برچسب‌های سایت رده‌بندی مردمی کنوتا^۲ و واژگان کنترل‌شده پزشکی یا همان مش^۳ از پاب‌مد^۴ است که برای ۴۵ سند نمایه شده در هر دو سایت مورد مقایسه فراگرفت. نتایج به‌طور تقریبی نشان داد که تقریباً ۱۱٪ درصد از ۵۴۰ برچسب مقاله در سایت کنوتا به‌طور کامل با ترمینولوژی مش از پاب‌مد مطابقت داشت. به دنبال این نتایج لین و همکارانش به این نتیجه دست یافتند که برچسب‌های سایت کنوتا به اندازه واژگان کنترل‌شده مش بدون رسمی نیستند؛ بنابراین مشاهده شد که به دنبال اثرات شخصی‌سازی برچسب‌ها کاربران سایت کنوتا برچسب‌های خود را به عنصرهای کمتری محدود می‌کنند و از توصیفات کلی برای موضوعات خود استفاده می‌کنند. (لین و همکارانش، ۲۰۰۶)

مارتین لوتر کینگ^۵ در پژوهشی با عنوان ”رقابت میان توصیفگر و رده‌بندی مردمی در موضوع آموزش و پرورش مربوط به تحقیقات علمی“ با هدف بررسی میزان همخوانی میان واژگان کنترل‌شده و غیر کنترل‌شده بر روی برچسب‌های سایت رده‌بندی مردمی سایت یولایک در مقایسه با اصطلاحات، اصطلاح‌نامه اریک انجام و نشان داد که از میان ۲۷۸۶ مقاله نمایه شده در سایت اریک که همان مقالات در سایت یولایک نیز وجود دارد که این مقایسه میان ۲۸۹۹ توصیفگر سایت اریک و ۳۱۷۶ برچسب واحد سایت یولایک و ۱۰۸۳ کاربر صورت گرفت و تجزیه و تحلیل این اطلاعات کتابشناختی نشان داد که تنها ۲۴۰ برچسب از میان برچسب‌های سایت یولایک با توصیفگرهای پایگاه اریک مطابقت دارد و در کل این تحقیق نشان داد که تعداد کمی از برچسب - توصیفگرها با هم مطابقت دارند و

1. Lin et all
2. Connotea
3. MESH
4. Pubmed
5. Martin luterking

کاربرهای سایت یولایک از واژگان مشابه موجود در سایت "اریک" استفاده نمی‌کنند. (لوتر کینگ، مارتین، ۲۰۰۸)

میشل گافنی^۱ تحقیقی با هدف بررسی دانش کاربران و میزان استفاده آن‌ها از سایت‌های شبکه‌های اجتماعی و رده‌بندی مردمی انجام داد اطلاعات بازیابی شده و میزان استفاده از برچسب‌گذاری جمعی و رده‌بندی مردمی در زمینه موسیقی‌های مستقل از اهداف این تحقیق بود. سایت‌هایی که در این تحقیق مورد استفاده قرار گرفتند عبارت بودند از لست اف ام^۲، پاندورا^۳، آل میوزیک^۴، مای اسپیس^۵. همچنین در این تحقیق روش‌هایی که هر کدام از موسیقی‌های مستقل جهت برچسب‌گذاری استفاده کرده بودند مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج این پژوهش حاکی از آن بود که پاسخ‌دهندگان به سؤالات از شبکه‌های اجتماعی برای کشف موسیقی استفاده می‌کنند اما به‌طور کلی از رویکرد رده‌بندی مردمی این شبکه‌ها برای پیدا کردن موسیقی اطلاع ندارند. همچنین نتایج بررسی‌ها در هر ۴ سایت نشان داد که سایت‌های شبکه اجتماعی تأثیر فراوانی در کشف موسیقی‌های مستقل دارند. انتشار دیجیتال دارای تأثیر فراوان در برچسب‌های مرتبط با موسیقی است و درعین حال باعث به وجود آمدن توقعات زیادی در کاربران می‌شود. (گافنی، میشل، ۲۰۰۹)

لو و همکارانش^۶ برچسب‌های اجتماعی را که به‌وسیله کاربران سایت رده‌بندی مردمی لایبرری ٲینگ ساخته شده است را با اصطلاحات تعریف شده به‌وسیله متخصصان (سر عنوان‌های موضوعی کتابخانه کنگره آمریکا) مورد مقایسه قرار داد. از اهداف این پژوهش بررسی تفاوت‌ها و تشابهات میان برچسب‌های اجتماعی و اصطلاحات متخصص ساخته و بررسی بیشتر مشکلات و تسهیلات هم‌زیستی این دو نظام باهم بود. نتایج پژوهش نشان داد که می‌توان از برچسب‌های اجتماعی جهت دسترسی بهتر به مجموعه کتابخانه‌ها بهره برد.

1. Michel gafney
2. Last F.M.
3. Pandora
4. allmusic
5. My space
6. Lu et all

با این حال وجود برجسب‌های غیر موضوعی مرتبط می‌تواند کارکرد برجسب‌گذاری‌های اجتماعی را در کتابخانه‌ها با مشکل روبرو کند. (لو و همکارانش، ۲۰۱۰)

اکثر نتایج حاصل از تحقیقات ذکر شده نشان می‌دهد که بین آنچه در ذهن مخاطب برای جستجوی یک مفهوم شکل می‌گیرد و آنچه متخصصان پیش‌بینی می‌کنند فاصله زیادی وجود دارد؛ بنابراین نمی‌توان از واژگان کنترل شده به عنوان یک ابزار معتبر برای سازمان‌دهی مواد یاد کرد از سوی دیگر مشکلات ناشی از عدم مدیریت واژگان در رده‌بندی مردمی نیز باعث می‌شود که نتوان آن را به عنوان یک ابزار استاندارد در سازمان‌دهی منابع وب پذیرفت؛ بنابراین پژوهشگران گاهی تلفیقی از این دو نظام را به عنوان یک نظام قابل اعتماد برای سازمان‌دهی منابع وب پیشنهاد می‌دهند و گاهی مستندسازی واژگان را راه‌حلی برای از بین بردن این مشکلات می‌پندارند.

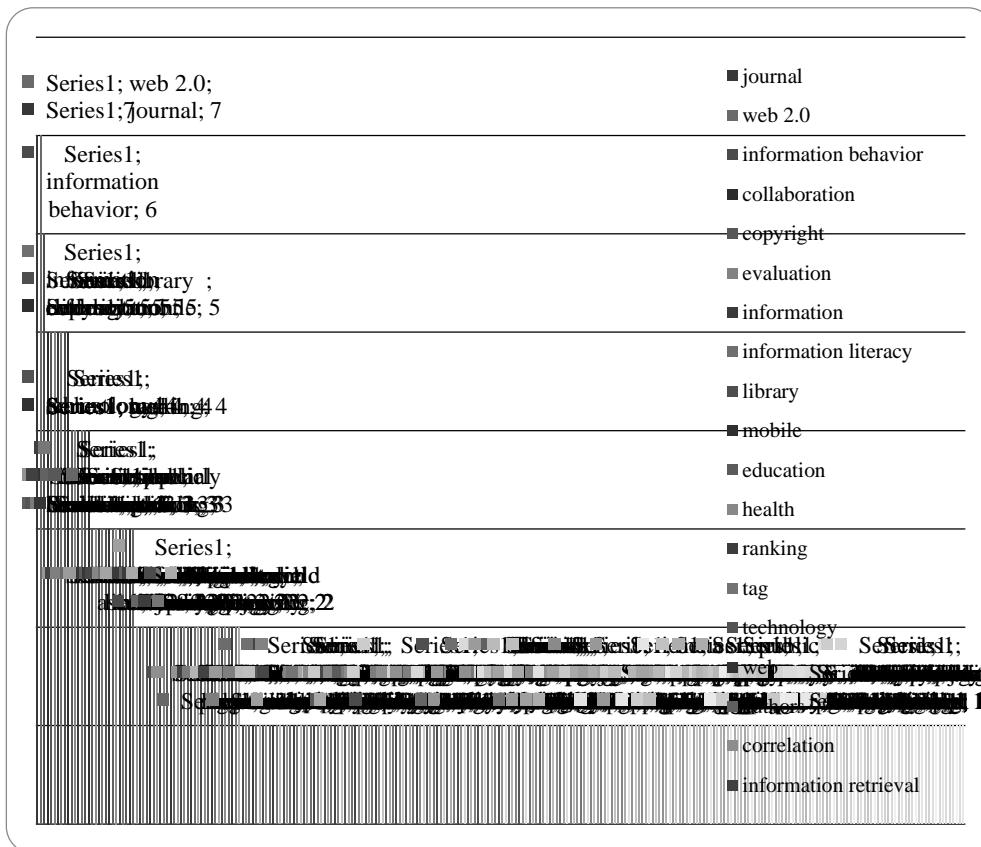
روش پژوهش

روش به کاررفته برای انجام تحقیق جهت تعیین میزان همخوانی میان توصیفگرها و برجسب‌ها روش پیمایشی توصیفی تطبیقی است و روش گردآوری داده‌ها نیز بر مبنای مشاهده است که با استفاده از روش‌های مذکور نقاط مشترک و غیرمشترک در زمینه مقالات کتابداری از لحاظ اشکال (نگارشی، دستوری، مترادف، اختصاری و ...) از دو منبع پایگاه لیستا و پایگاه سایت یولایک تعیین و جمع‌آوری و در انتها در جداول آماری در نرم‌افزار اکسل ثبت گردیده و مورد تحلیل قرار گرفته است.

جامعه پژوهش تمام توصیفگرهای مقالات کتابداری منتشر شده در پایگاه لیستا از ابتدای سال ۲۰۱۰ تا پایان ماه نوامبر سال ۲۰۱۱ و برجسب‌های اختصاص یافته به همان مقالات در سایت رده‌بندی مردمی سایت یولایک است.

در مجموع از میان ۲۷۶۰ مقاله موجود در زمینه کتابداری و اطلاع‌رسانی ۳۰۰ مقاله به طور تصادفی انتخاب و به عنوان نمونه مورد مطالعه و بررسی قرار گرفت که در فاصله زمانی ذکر شده در پایگاه لیستا موجود بوده است.

نمودار ۱. فراوانی استفاده از برجسب‌های پایگاه رده‌بندی مردمی سایت یولایک

یافته‌های جدول فوق بر اساس فراوانی برجسب‌های پایگاه رده‌بندی مردمی سایت یولایک تنظیم شده است. این نمودار جهت نشان دادن کلماتی است که با فراوانی بیشتری در میان کاربران پایگاه رده‌بندی مردمی سایت یولایک مورد استفاده قرار گرفته است از این میان کلماتی مانند "journal" و "web2.o" با ۷ بار تکرار بالاترین فراوانی را در میان برجسب‌های پایگاه سایت یولایک به خود اختصاص داده‌اند و به دنبال ظهور پدیده web2.o ظهور اصطلاحاتی مانند science 2.0 و gov 2.o و library2.0 در میان کاربران پایگاه سایت یولایک مورد توجه قرار گرفته است که هنوز در اصطلاح‌نامه‌ها یا واژگان کنترل‌شده وارد نشده است.

جدول ۱. فراوانی برچسب‌ها و توصیفگرهای اختصاص یافته به مقالات کتابداری در سایت رده‌بندی

مردمی سایت یولایک و پایگاه لیستا				
نام پایگاه	تعداد برچسب - توصیفگر	کمترین	بیشترین	میانگین
سایت یولایک	۷۰۱	۰	۱۰	۲/۳۳
لیستا	۲۲۵۶	۲	۱۹	۷/۵۲

داده‌های به دست آمده از بررسی کل فراوانی برچسب‌ها و توصیفگرهای اختصاص یافته به مقالات کتابداری در پایگاه‌های سایت یولایک و لیستا نشان داد که مقالات جمعاً به ترتیب ۷۰۱ برچسب و ۲۲۵۶ توصیفگر دریافت کرده‌اند. کمترین فراوانی برچسب در سایت رده‌بندی مردمی سایت یولایک صفر برچسب و بیشترین تعداد آن ۱۰ برچسب است و این میزان در پایگاه لیستا در کمترین میزان آن ۲ توصیفگر و در بیشترین میزان آن ۱۹ توصیفگر است. میانگین برچسب‌های اختصاص یافته به مقالات ۲/۳۳ برچسب است و میانگین توصیفگرهای اختصاص یافته به مقالات ۷/۵۲ توصیفگر می‌باشد.

جدول ۲. میزان همخوانی میان توصیفگرهای مقالات کتابداری پایگاه لیستا و

برچسب‌های پایگاه سایت یولایک		
تعداد توصیفگر پایگاه لیستا	همخوانی با برچسب‌های سایت یولایک	درصد همخوانی
۲۲۵۶	۴۰	۱/۷۷٪

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که حدوداً ۱/۷۷٪ همخوانی در میان توصیفگرهای لیستا و برچسب‌های سایت یولایک وجود دارد و این رقم نشان‌دهنده شکاف بسیار عمیق میان زبان مخاطبان و واژگان مورد جستجوی کاربران با آنچه متخصصان در واژگان کنترل شده گردآورده‌اند است؛ این در صورتی است که مقالات انتخاب شده از دو پایگاه هر دو کاملاً یکسان می‌باشند و میانگین تعداد توصیفگرهای اختصاص یافته به مقالات در پایگاه لیستا در مقایسه با سایت یولایک بیشتر است، با این حال با آنچه کاربران در جستجوی خود مورد استفاده قرار می‌دهند بسیار متفاوت است.

بررسی میزان همخوانی میان برچسب‌های مقالات حوزه کتابداری در ...

جدول ۳. میزان همخوانی شکل مترادف توصیفگرهای مقالات کتابداری پایگاه لیستا در میان

برچسب‌های پایگاه رده‌بندی مردمی سایت یولایک

تعداد توصیفگر پایگاه لیستا	شکل مترادف در سایت یولایک	درصد مترادف‌ها
۲۲۵۶	۱۱۹	۵/۲۷٪

داده‌های جدول فوق بر اساس سؤال اول پژوهش "میزان همخوانی میان برچسب‌های اختصاص یافته به مقالات کتابداری در پایگاه رده‌بندی مردمی سایت یولایک که به شکل مترادف در میان توصیفگرهای اختصاص یافته به همان مقالات در پایگاه لیستا موجود است چقدر است؟" گردآوری شده است

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که تنها ۱۱۹ برچسب از برچسب‌های پایگاه سایت یولایک که شامل ۵/۲۷٪ از برچسب‌های اختصاص یافته به مقالات در پایگاه رده‌بندی مردمی سایت یولایک است به شکل مترادف آن‌ها در پایگاه لیستا موجود است. این میزان نشان‌دهنده آن است که کاربران بیشتر از شکل مترادف اصطلاحات نسبت به شکل پذیرفته شده آن در واژگان کنترل شده برای مقالات و جستجوهای خود بهره می‌گیرند. از طرفی این امر نشان‌دهنده ضعف رده‌بندی مردمی در مدیریت مترادف‌ها است به این صورت که حتی در یک مقاله تعداد زیادی مترادف به عنوان برچسب در کنار هم قرار می‌گیرند.

جدول ۴. میزان همخوانی شکل متفاوت مفرد و جمع توصیفگرهای مقالات کتابداری پایگاه لیستا در

میان برچسب‌های پایگاه رده‌بندی مردمی سایت یولایک

تعداد توصیفگر پایگاه لیستا	شکل مفرد و جمع در سایت یولایک	درصد مفرد و جمع
۲۲۵۶	۱۰	۰/۴۴٪

یافته‌های جدول زیر بر اساس سؤال دوم پژوهش "میزان همخوانی میان برچسب‌های اختصاص یافته به مقالات کتابداری در پایگاه رده‌بندی مردمی سایت یولایک که به شکل متفاوت مفرد و جمع در میان توصیفگرهای اختصاص یافته به همان مقالات در پایگاه لیستا موجود است چقدر است؟ تنظیم گردیده است. نتایج نشان می‌دهد که تنها ۱۰ برچسب از میان برچسب‌های اختصاص یافته به مقالات در پایگاه سایت یولایک مشاهده می‌شود که شامل ۰/۴۴٪ از توصیفگرهای اختصاص یافت به همان مقالات در پایگاه لیستا است.

این نتایج نشانگر ضعف رده‌بندی مردمی‌ها در عدم مدیریت شکل مفرد و جمع برچسب‌ها از یک طرف و عدم توجه کاربران به شکل مفرد و جمع کلمات در جستجوها و استفاده از کلمات به عنوان برچسب در سایت‌های رده‌بندی مردمی است.

جدول ۵. میزان همخوانی حالت گرامری متفاوت توصیفگرهای مقالات کتابداری پایگاه لیستا در میان

برچسب‌های پایگاه رده‌بندی مردمی سایت یولایک

تعداد توصیفگر پایگاه لیستا	شکل دستوری در پایگاه سایت یولایک	درصد اشکال دستوری
۲۲۵۶	۱۰	۰/۴۴٪

نتایج یافته‌های این جدول نیز بر اساس سؤال سوم پژوهش مبنی بر اینکه "میزان همخوانی میان برچسب‌های اختصاص یافته به مقالات کتابداری در پایگاه رده‌بندی مردمی سایت یولایک که به شکل دستوری متفاوت در میان توصیفگرهای اختصاص یافته به همان مقالات در پایگاه لیستا موجود است چقدر است؟" شکل یافته است. بر اساس این داده‌ها تنها ۱۰ برچسب از میان برچسب‌های پایگاه سایت یولایک که برابر با میزان ۰/۴۴٪ از توصیفگرهای پایگاه لیستا است با حالت گرامری متفاوت در این سایت ظاهر شده است.

نتایج فوق‌گویی این مطلب است که کاربران در هنگام استفاده از مفاهیم و اصطلاحات جهت برچسب‌گذاری یا جستجو به حالت گرامری واژه‌ها در مواردی دقت نمی‌کنند و شاید تنها عدم دقت دلیل این موضوع نباشد و این کار به عنوان یک روش اختصاصی سازی واژه‌ها جهت استفاده در مراجعات بعدی کاربران می‌تواند به شمار برود.

جدول ۶. میزان همخوانی شکل نگارشی متفاوت توصیفگرهای مقالات کتابداری پایگاه لیستا در میان

برچسب‌های پایگاه رده‌بندی مردمی سایت یولایک

تعداد توصیفگر پایگاه لیستا	شکل نگارشی متفاوت در سایت یولایک	درصد شکل نگارشی
۲۲۵۶	۰	٪۰

این بررسی بر اساس سؤال چهارم پژوهش مبنی بر "میزان همخوانی میان برچسب‌های اختصاص یافته به مقالات کتابداری در پایگاه رده‌بندی مردمی سایت یولایک که به شکل نگارشی متفاوت در میان توصیفگرهای اختصاص یافته به همان مقالات در پایگاه لیستا موجود است چقدر است؟" انجام یافته است. با توجه به اینکه استفاده از شکل نگارشی

متفاوت یکی از رفتارهای معمول کاربران در محیط‌های رده‌بندی مردمی است نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که در جامعه مورد پژوهش موردی بر این اساس یافت نشده است.

جدول ۷. میزان همخوانی شکل اختصاری توصیفگرهای مقالات کتابداری پایگاه لیستا در میان برچسب‌های سایت رده‌بندی مردمی سایت یولایک

تعداد توصیفگر پایگاه لیستا	شکل اختصاری در سایت یولایک	درصد اشکال اختصاری
۲۲۵۶	۲۱	۰.۹۳٪

این یافته‌ها بر اساس سؤال پنجم پژوهش مبنی بر "میزان همخوانی میان برچسب‌های اختصاص یافته به مقالات کتابداری در پایگاه رده‌بندی مردمی سایت یولایک که به شکل اختصاری در میان توصیفگرهای اختصاص یافته به همان مقالات در پایگاه لیستا موجود است چقدر است؟" تنظیم شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که ۲۱ برچسب از میان برچسب‌های پایگاه سایت یولایک به شکل اختصاری بیان شده است که برابر با ۰.۹۳ درصد از توصیفگرهای پایگاه لیستا است. یافته‌ها نشان‌دهنده آن است که کاربران فقط از شکل اصلی واژه برای برچسب زدن مفاهیم استفاده نمی‌کنند بلکه شکل‌های اختصاری واژه‌ها مورد استفاده کاربران قرار می‌گیرد که این برچسب‌ها گاهی برای سهولت دسترسی و گاهی برای اینکه کاربر یک برچسب را شخصی‌سازی می‌کند مورد استفاده قرار می‌گیرد.

بحث و نتیجه‌گیری

مقایسه میان ساختار رده‌بندی‌های مردمی که به‌عنوان واژگان کنترل نشده معروف هستند با ساختار واژگان کنترل شده مانند سرعنوان‌های موضوعی باعث پررنگ‌تر شدن نقاط ضعف و قوت هر یک از این ساختارهای واژگانی می‌شود به‌طور مثال از نقاط قوت رده‌بندی‌های مردمی می‌توان به این نکته اشاره نمود که این رده‌بندی‌ها از یک سو موجب سهولت و سرعت دسترسی و نیز صرفه‌جویی در انرژی می‌گردد و از هزینه استخدام نیروهای متخصص و نمایه‌ساز و گردآوری واژگان کنترل شده می‌کاهد، اما از سوی دیگر با یک ساختار کنترل نشده (مجموعه‌ای از واژه‌های مبهم و مهار نشده) موجب کثرت مترادف‌ها شده و با سطوح مختلف کلی‌نگری و جزئی‌نگری مشکلاتی را در کار جستجو فراهم می‌آورد (۱۱)

با در نظر گرفتن عوامل فوق در تحقیق حاضر با انتخاب نمونه‌ای از هر یک از این ساختارها (واژگان کنترل شده و کنترل نشده) میزان همخوانی واژگان مورد بررسی قرار گرفت تا مشخص شود آنچه کاربران برای بیان مفاهیم مدنظر خود از آن‌ها بهره می‌برند چقدر به واژگانی که متخصصان در بیان همان مفاهیم بهره می‌گیرند نزدیک است.

بدین منظور پایگاه لیستا که یکی از پایگاه‌های تخصصی و مهم در زمینه مقالات کتابداری که به نمایه آخرین مقالات مجلات پژوهشی و علمی در زمینه کتابداری می‌پردازد انتخاب گردید و توصیفگرهای اختصاص یافته به مقالات این پایگاه که توسط متخصصان اطلاع‌رسانی برای هر مقاله به صورت جداگانه اختصاص داده شده است به عنوان یک ساختار کنترل شده مورد بررسی قرار گرفت.

در طرف دیگر پایگاه رده‌بندی مردمی سایت یولایک که به نمایه مقالات علمی منتشر شده در تمامی زمینه‌های علوم می‌پردازد و کاربران این پایگاه با برچسب‌های دلخواه خود مقالات را برچسب‌گذاری می‌کنند به عنوان یک ساختار کنترل نشده با پایگاه لیستا مورد مقایسه قرار گرفت.

نقطه مشترک تحقیق حاضر با پژوهش انجام گرفته توسط خسروی و زین‌العابدینی (۱۳۸۵) اشاره به پاسخگو نبودن اصطلاح‌نامه‌ها یا همان واژگان کنترل شده در محیط وب جهت رده‌بندی اطلاعات و پاسخگویی به نیاز اطلاعاتی کاربران است مشابه است و تفاوت این دو تحقیق در نوع برخورد با این مسئله است. خسروی و زین‌العابدینی از روش طراحی نظامی که اطلاعات آن بر اساس یک اصطلاح‌نامه استاندارد نمایه‌سازی و ذخیره می‌شوند را به عنوان راه‌حل یاد می‌کنند در حالی که پژوهش حاضر یک گام فراتر نهاده و استفاده از واژگان کنترل نشده که توسط کاربران در محیط وب جهت جستجوی اطلاعات مورد استفاده قرار می‌گیرند را در کنار واژگان کنترل شده به عنوان راه‌حل جهت رده‌بندی اطلاعات در محیط وب می‌داند.

در بررسی نتایج حاصل از پژوهش‌های خارجی انجام گرفته در زمینه بررسی واژگان کنترل نشده و واژگان کنترل شده مشاهده می‌شود که در کل تمام پژوهش‌ها به عدم پاسخگویی و کارکرد ضعیف واژگان کنترل شده در محیط وب برای پاسخگویی به نیاز

اطلاعاتی کاربران اشاره دارند که پژوهش حاضر نیز در این دیدگاه با تحقیقات انجام گرفته همسو است ولی هر کدام نیز به نوعی به نقاط ضعف استفاده از واژگان کنترل نشده اشاره دارند برای مثال لین و همکارانش (۲۰۰۶) به این نتیجه دست یافتند که به دنبال اثرات شخصی سازی برجسب‌ها کاربران سایت "کنوتا" برجسب‌های خود را به عنصرهای کمتری محدود می‌کنند و از توصیفات کلی برای موضوعات خود استفاده می‌کنند و یا این که نتایج حاصل از تحقیقات لو و همکارانش (۲۰۱۰) در بررسی برجسب‌های پایگاه رده‌بندی مردمی "لایبری تینگ" نشان داد که وجود برجسب‌های غیر موضوعی مرتبط می‌تواند کارکرد برجسب‌گذاری‌های جمعی را در کتابخانه‌ها با مشکل روبرو کند.

منابع

- اسدی، مریم (۱۳۸۵). کاربرد طرح‌های رده‌بندی در بازیابی منابع شبکه‌ای. سازمان‌دهی اطلاعات: رویکردها و روش‌های نوین (ص. ۵۹۳-۶۰۳). تهران: کتابدار.
- اشرفی ریزی، حسن و کاظم پور، زهرا (۱۳۸۸). مقدمه‌ای بر نمایه‌سازی و چکیده‌نویسی. تهران: چاپار.
- پشتونی زاده، میترا و منصوری، علی (۱۳۸۵). آیا رده‌بندی پاسخی مناسب برای مشکلات بازیابی در وب خواهد بود؟. سازمان‌دهی: رویکردها و راهکارهای نوین (ص. ۵۱۹-۵۳۵). تهران: کتابدار.
- تاج‌الدینی، اورانوس و موسوی، علی سادات (۱۳۸۷، آبان). وب ۲: تقابل حقیقت و ایده آل. کتاب ماه: کلیات و اطلاعات ارتباطات و دانش‌شناسی، ۱۸-۲۳.
- جمالی مهموئی، حمیدرضا (۱۳۸۲). وب معنایی: شیوه‌ای رو به تکامل. اطلاع‌شناسی، (ص. ۴۲-۶۹).
- حسینی، سیدمهدی (۱۳۸۵). رده‌بندی مردمی: رویکردی نوین به سازمان‌دهی اطلاعات در وب. سازمان‌دهی اطلاعات: رویکردها و راهکارهای نوین (ص. ۲۱۵-۲۲۹). تهران: کتابدار.

- خسروی، عبدالرسول و حاجی زین العابدینی، محسن (۱۳۸۵). ضرورت مستندسازی موضوعی پایگاه‌های اطلاعاتی فارسی موجود بر روی وب. *سازمان‌دهی اطلاعات: رویکردها و روش‌های نوین* (ص. ۲۶۵-۳۴۵). تهران: کتابدار.
- داودی، مهدی (۱۳۷۰). مقدمه‌ای بر جنبه‌های نظری رده‌بندی. *فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازمان‌دهی اطلاعات*، ۲۷۱-۳۰۱.
- صبغی نژاد، زیور (۱۳۸۵). نمایه‌سازی صفحات وب: مفاهیم و ابزارها. *سازمان‌دهی اطلاعات: رویکردها و روش‌های نوین* (ص. ۵۸۱-۵۹۳). تهران: کتابدار.
- کوکبی، مرتضی و آخشیک، سمیه سادات (۱۳۸۵). سازمان‌دهی منابع اطلاعاتی اینترنتی: قواعد فهرست‌نویسی انگلو امریکن یا عناصر فراداده‌ای دوبلین؟. *سازمان‌دهی اطلاعات: رویکردهای و راهکارهای نوین* (ص. ۳۰۷-۳۳۳). تهران: کتابدار.
- محمدی، فخرالسادات (۱۳۸۵). دگرگونی ساختار و نقش اصطلاح‌نامه‌ها. *سازمان‌دهی: رویکردها و راهکارهای نوین* (ص. ۵۳۵-۵۶۱). تهران: کتابدار.
- مردانی، امیرحسین (۱۳۸۸). رده‌بندی مردمی: از آن کاربران برای کاربران. *فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازمان‌دهی اطلاعات*، ۲۳۹-۲۶۰.
- ملای مقدم، گلناز و نعیم‌آبادی، محمد (۱۳۸۵). سازمان‌دهی صفحات وب با استفاده از نظام‌های رده‌بندی کتابخانه‌ای. *سازمان‌دهی اطلاعات: رویکردها و راهکارهای نوین* (ص. ۳۳۳-۳۴۵). تهران: کتابدار.
- نوروزی، علیرضا (۱۳۸۷، آبان). کتابخانه ۲: خدمات کتابخانه‌ای مبتنی بر وب ۲. *کتاب ماه: کلیات و اطلاعات و ارتباطات و دانش شناسی*، ۲۴-۳۵.
- نوروزی، علیرضا و منصوری، علی (۱۳۸۵). رده‌بندی مردمی (رده‌بندی مردمی) در تقابل با نظام‌های رده‌بندی کتابخانه‌ای. *سازمان‌دهی اطلاعات: رویکردها و راهکارهای نوین* (ص. ۱۷۷-۲۰۳). تهران: کتابدار.
- Abram, s. (2007). web2.0 library2.0 and librarian2.0:preparing for the 2.0 world. *online information 2007 proceedings*, 6-8.
- AL-Khalifa, h. s., and davis, h. C. (2009). folksonomies versus automatic keyword extraction: an empirical study. *IADIS internatioal journal on computer science and information systems*, 1, 132-143.

- Cattuto, c., and schmitz, c. (2007). network properties of folksonomies. *AI communication*, 20, 245-262.
- erik mai, j. (2011). folksonomies and the new order: authority in the digital disorder. *knowl.org*, 38, 114-122.
- Farhan, H. R., and sanderson, m. (n.d.). measuring the quality of an e-government folksonomy. 307-321.
- Gwizdka, j. (2007). finding it on google. finding it on delicious. *lecture notes in computer science*, 559-562.
- Hayman, s. (2007). folksonomies and tagging. *ark group conference: developing and improving classification schemes*, sydney.
- I.kipr, m. (2009). tagging and social organisation of information.
- j.rolla, P. (2009). user tags versus subject heading. *Library Resources Technical Services*, 53 (3), 174-184.
- laura G.M. (2006). social bookmarking, folksonomies, and web2.0 tools. *Searcher*, 14 (6).
- Lin, X., beaudoin, j., and buyi, y. (2006). characteristics of social classification. *proceeding of the 17th workshop of the american society OF information science*, 1-19.
- luter king, M. (2008). descriptor and folksonomy concurrence in education related scholarly research. Retrieved 01 11, 2010, from webology: www.webology.org
- peters, i., and weller, k. (2008). tag gardening for folksonomy enrichment and maintenance. 5. webology. Retrieved from webology.
- Plangpresopchok, a., and Lerman, K. (2009). constructing folksonomies from user-specified relations on flickr. *international world wide web conference committee*. Madrid, spain.
- Sauperl, a. (2010). UDC and folksonomies. *Knowledge*, 4, 307-317.
- Spiteri, L. f. (2007). the structure and form of the folksonomy tags: the road to the public library.
- Stock, w. G. (2007). folksonomies and science communication. *information services and use*, 97-103.
- (2007). *tagging and social bookmarking*. library technology reports.
- Trant, J. (2006). exploring the potential for social tagging and folksonomy in art museums: proof of concept. *new review of hypermedia and multimedia*, 83-105.
- Tripathi, M. (2010). use of web2.0 tools by academic libraries. *international information and library review*, 42 (3), 195-207.
- Webb, p. L., and nero, M. D (2009). computers in libraries: opacs in the cloud. www.infotoday.com.